

Cestná kontrola a podmienky a rozsah jej výkonu

06.08.2019

<https://www.pravnenoviny.sk/cestna-kontrola-podmienky-a-rozsah-jej-vykonu>

Dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky je jednou zo základných úloh Policajného zboru Slovenskej republiky. V rámci tohto dohľadu majú príslušníci Policajného zboru viaceré oprávnenia, napr. zastavovať vozidlá, kontrolovať doklady potrebné na vedenie vozidla, porovnávať údaje uvedené v dokladoch s údajmi uvedenými na vozidle či kontrolovať výbavu vozidla.

Policajt je pri výkone oprávnení v doprave nepochybne v postavení štátneho orgánu, teda na jeho činnosť je nutné aplikovať čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ("ústava"), čo znamená, že môže konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Hoci zákon oprávnenia policajtovi pri dohľade nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky priznáva, nebude ich môcť v každom prípade vykonávať podľa vlastného uváženia či svojvôle, len s odkazom na formálny text zákona. **Ak orgán verejnej moci síce formálne koná v medziach práva, ale prostredníctvom jeho realizácie neguje obsah jeho ustanovení, ide síce o výkon práva, ale o chybný výkon práva.**

Účelom zákona (a najmä dohľadu na bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky) **iste nie je náhodné zastavovanie vozidiel a vykonanie oprávnení podľa vlastnej úvahy policajta**, napr. či ten-ktorý vodič má všetky potrebné doklady pri sebe alebo či náhodou nepožil pred jazdou alkohol. Mnohí si ale povedia, že ten vodič, ak alkohol skutočne požil, môže spôsobiť nehodu alebo iným spôsobom porušiť pravidlá cestnej premávky, preto je lepšie ho ihneď z premávky vyradiť. S týmto názorom súhlasíme, ak vodič svojou jazdou dáva najavo, že jeho jazda sa vymyká bežnému užívaniu pozemných komunikácií a rešpektovaniu pravidiel cestnej premávky (napr. nedávanie znamení o zmene smeru jazdy, nerešpektovanie dopravných značení, nedôvodné prechádzanie z jednej strany na druhú). **Pokiaľ je však jeho jazda bezvadná, nie je dôvod na zastavenie a kontrolu takéhoto vozidla.**

Ad absurdum by sme potom mohli náhodne kontrolovať držiteľa zbrojného preukazu, či dodržiava všetky zákonom stanovené povinnosti, napr. či zabezpečil zbraň proti odcudzeniu, zneužitiu alebo strate.

Na cestách sa však neraz stáva, či už z dôvodov na strane policajta alebo vodiča motorového vozidla, že kontrola dokladov sa zmení na kontrolu celkového technického stavu vozidla, prípadne meranie a váženie vozidla, kontrola jeho povinnej výbavy alebo skúmanie stavu spôsobilosti vodiča viesť motorové vozidlo.

Predmetná činnosť policajta sa prima facie zdá byť zákonná, pretože oprávnenie policajta kontrolovať technickú spôsobilosť vozidla a úplnosť jeho výstroja a výbavy vyplýva z ustanovenia § 69 ods. 1 písm. e) zákona o cestnej premávke.

Ako ale nazerá súdna prax na takúto cestnú kontrolu?

Ešte skôr ako sa dostaneme k samotnej podstate (k rozsahu výkonu cestnej kontroly), považujeme za potrebné v krátkosti rozobrať problematiku pokynu na zastavenie vozidla, nakoľko ide o činnosť policajta, ktorá predchádza výkonu jeho ďalších oprávnení v doprave (kontrola dokladov, technického stavu a pod.).

V tejto súvislosti si dovoľíme poukázať na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ("NS SR")^[1], podľa ktorého **v demokratickej spoločnosti polícia nemôže svojvoľne zastavovať vozidlá či peších občanov.**

V inom rozhodnutí NS SR^[2] zas uviedol, že „...nezistil dôvod na zastavenie vozidla obžalovaného...“, pričom v danom prípade bolo vozidlo náhodne zastavené, t. j. **bez zákonného dôvodu, vodič nepáchal žiadny priestupok ani trestný čin a policajná hliadka dokonca nemala ani akúkoľvek informáciu o protiprávnej činnosti posádky vozidla.**

Prípadne tiež rozhodnutie NS SR^[3], kde súd vyslovil záver, že v prerokúvanej veci **nebola kvalifikovane preukázaná existencia dôvodného podozrenia z páchania trestného činu, ktorá by policajtov oprávňovala vykonať služobný zákrok a dať pokyn na zastavenie vozidla s obvineným.** Zastavenie vozidla nemôže byť bezdôvodné, vykonané iba preto, že právne predpisy oprávnenie policajta dať pokyn na zastavenie vozidla upravujú.

V konečnom dôsledku pokyn policajta na zastavenie vozidla je služobným zákrokom, teda zákonom ustanovená a v jeho medziach vykonávaná činnosť policajta, pri ktorom sa bezprostredne zasahuje do základných práv a slobôd osoby (ustanovenie § 9 ods. 3 zákona o Policajnom zbore).

NS SR vo svojej rozhodovacej činnosti už viackrát konštatoval, že **zastavenie obvineného ako vodiča motorového vozidla i jeho prehliadka, prehliadka spolujazdca i prehliadka osobného motorového vozidla boli zásahom do ústavou garantovaných práv a slobôd jednotlivca.** Práve vzhľadom na skutočnosť, že služobným zákrokom sa zasahuje do dôležitej oblasti ústavou garantovaných práv a slobôd jednotlivca, **nemôže policajt vykonať kedykoľvek služobný zákrok. Nie je ani ponechané na voľnej úvahe, či služobný zákrok môže, alebo nemusí vykonať.**^[4]

Policajt v službe je povinný v medziach zákona o Policajnom zbore vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania.^[5] Povedané inými slovami, policajt je oprávnený zastaviť motorové vozidlo iba v prípade, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo dôvodné podozrenie z ich páchania.

Pokiaľ potom policajt zastaví motorové vozidlo bezdôvodne (napr. iba za účelom prostého preverenia, či vodič má skutočne pri sebe všetky potrebné doklady), teda jeho činnosť by od počiatku nebola v súlade so zákonom (pretože vykonal služobný zákrok, hoci neboli splnené podmienky), nemôže existovať zákonný podklad ani pre výkon jeho ďalších oprávnení, napr.

kontrolovať technický stav vozidla, merať alebo vážiť vozidlo, zisťovať prítomnosť alkoholu v krvi vodiča a pod..

Pripustíme však, že vodič motorového vozidla pravidiel cestnej premávky porušil (pri odbočovaní nedal znamenie o zmene smeru jazdy), čo spozorovala hliadka Policajného zboru a vodiča vozidla tak predpísaným spôsobom zastavila.

Do akej miery je policajt v tomto prípade oprávnený využiť svoje oprávnenia pri dohľade nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky?

Najvyšší správny súd Českej republiky ("NSS ČR") sa zaoberal prípadom[6], kedy policajti zastavili vodiča pre telefonovanie za volantom, pričom policajti skontrolovali nielen doklady potrebné na vedenie vozidla, ale vodiča podrobili aj testu, či nie je ovplyvnený alkoholom a kontrole technického stavu vozidla vrátane kontroly povinnej výbavy.

NSS ČR preskúmal rozhodnutie Krajského súdu v Brne ako aj konanie pred správnymi orgánmi a zistil, že z obsahu správneho spisu **nie je zrejmé, či sa pri cestnej kontrole objavili také dôvody, ktoré by viedli k podozreniu, že by niektoré z kontrolovaných prvkov vozidla alebo jeho povinnej výbavy nespĺňali predpísané náležitosti.**

Ak by sme v uvedenom prípade považovali zastavenie vozidla za zákonné, keďže existovalo podozrenie zo spáchania priestupku, otázne je, či možno za zákonnú považovať aj následnú činnosť polície, kedy vykonávala pomerne detailnú kontrolu vozidla.

NSS ČR vo vyššie uvedenom prípade uviedol, že kontrolu vykonanú policajtmi možno považovať za námatkovú, náhodnú, nepodloženú o konkrétne podozrenie z porušenia predpisov a pritom nanajvýš za rozsiahlu a dôkladnú. Najmä kontrolu rezervy možno vzhľadom k absencii podozrenia, že s rezervou niečo nie je v poriadku, považovať za šikanovanie sťažovateľa (vodiča vozidla).

V inom prípade správne orgány uznali vodiča vinného zo spáchania priestupku proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, ktorého sa mal dopustiť tým, že „držal v ruke iné hovorové zariadenie a neriadil sa pokynmi policajta, keď odmietol predložiť povinnú výbavu...“. Samotní policajti pritom pri výsluchu potvrdili, že pre kontrolu povinnej výbavy nemali žiadny zvláštny dôvod a ani neprebíhala celoštátna akcia zameraná práve na kontrolu povinnej výbavy vozidiel.

Rovnako aj v tomto prípade NSS ČR[7] vyslovil záver, že je na policajtoch, aby aj v prípade, že sa stretnú s arogantným vodičom, **boli pri výkone služby natoľko nestranní, objektívni a chladnokrvní, že svoje kontrolné oprávnenia budú využívať len a len k naplneniu vlastného účelu a zmyslu kontroly**... kontrolných oprávnení určite nemôžu zneužívať k odplate alebo akémusi „vychovávaní“ vodiča, či k nátlaku na neho napr. za účelom toho, aby radšej súhlasil s prejednaním priestupku v blokovom konaní.

Aj z praxe českých súdov možno teda vyvodiť, že iba formálny výkon práva (realizácia oprávnení policajta v rámci dohľadu nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky) nespĺňa požiadavku zákonnosti a v právom štáte nemá svoje miesto.

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že výklad zákona nemožno izolovať iba na konkrétnu právnu normu (napr. ustanovenie § 69 ods. 1 zákona o cestnej premávke), ale nutno zohľadniť celý rad ďalších ustanovení. Pokiaľ ide o činnosť polície, jedná sa najmä o ustanovenie § 8 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, podľa ktorého je policajt pri vykonávaní služobnej činnosti povinný **dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby** i svoju vlastnú a **nepripustiť, aby v súvislosti**

s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Pri vykonávaní služobnej činnosti je policajt povinný dodržiavať etický kódex policajta, ktorý vydá minister.

Policajt teda nesmie, a to ani pri výkone cestnej kontroly, pripustiť, aby prípadný jeho zásah do práv a slobôd vodiča motorového vozidla neprekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Aplikujúc uvedené na vyššie rozoberané rozhodnutie, účelom služobnej činnosti (t. j. aj služobného zákroku) bolo objasnenie priestupku, teda či vodič skutočne za volantom telefonoval. Nebolo preto potrebné, ba priam to možno označiť až neprímerané, aby za týmto účelom policajti kontrolovali technický stav vozidla a jeho povinnú výbavu, ak z okolností nič nenasvedčovalo, že by technický stav alebo povinná výbava vozidla neboli v súlade s požiadavkami právnych predpisov.

Cieľom tohto článku nebolo a priori považovať každý zákrok polície (zastavenie vozidla) za nezákonný alebo šikanózny. Hoci nepochybujeme o tom, že každý policajt pri výkone svojej činnosti koná s dobrým úmyslom a podľa svojho najlepšieho presvedčenia, je potrebné si uvedomiť, že **nie každé zdanlivo zákonné konanie policajta v skutočnosti atribút zákonnosti aj spĺňa alebo že je akceptovateľné z hľadiska ústavy, teda nevyhnutnosti a primeranosti.**

Na záver dávame do pozornosti rozhodnutie Ústavného súdu ČR zo dňa 28.11.2017 vo veci I. ÚS 839/17:

„V demokratickom právnom štáte je celkom nevyhnutné, aby si polícia zachovávala dôveru zo strany verejnosti, ktorej má slúžiť, a naopak sa vyvarovala konaniu a praktikám pôsobiacich svojvoľne, diskriminačne či dokonca šikanózne voči osobám, ktoré sa nachádzajú na území republiky. Za týmto účelom musia policajti okrem iného pri každom svojom konaní dbať na zásadu zákonnosti a primeranosti a nezneužívať svoje oprávnenia zakotvené v zákone.“